Η ΑΓΓΛΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ

ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΔΗΜ. ΜΙΑΟΥΛΗ

Τὸ ἔτος 1825 ὑπῆρξεν ἀπὸ τὰ δυστυχέστατα τῆς ἐπαναστάσεως. Κατ' αὐτὸ ὁ Ἰβραὴμ ἀπεδεικνύετο ἀκατανίκητος εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ Μεσολόγγιον ἐπολιορκεῖτο στενώτατα, ἡ δὲ ἐσωτερικὴ διοίκησις ἦτο τοιαύτη, ὥστε δὲν παρεῖχεν ἐλπίδας ὅτι θὰ ἀντεπεξήρχετο πρὸς τὰς μεγάλας δυσχερείας ἀποτελεσματικῶς. Ἀλλ' εὐτυχῶς ὁ Γ. Κάνιγγ, ὑπουργὸς τότε τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν Ἀγγλίᾳ, παρηκολούθει ἄγρυπνος τὴν κατάστασιν, ἦτο δὲ ἕτοιμος νὰ ἐπέμβῃ, ὅπως μὴ ἐπανέλθῃ ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν πρὸ τοῦ 1821 τουρκικὴν ὑποδούλωσιν.

Καθ' ὑποκίνησιν δὲ τοῦ Ἄγγλου μοιράρχου Ἅμιλτων, εἰς τὸν φιλελληνισμὸν τοῦ ὁποίου ὀφείλομεν πολλά, καὶ κατ' ἔντονον ὑπόδειξιν τοῦ Μαυροκορδάτου, ἀπεστάλη εἰς τὸ Λονδῖνον ὁ Γ. Σπανιολάκης, μὲ τὴν ἐντολὴν νὰ ζητήσῃ βασιλέα καὶ κυρίως τὸν Λεοπόλδον, πρίγκιπα τοῦ Σὰξ-Κοβούργου. Ἀλλ' ὁ Κάνιγγ ἐδήλωσε καὶ πάλιν, ὅπως καὶ εἰς προηγούμενον διάβημα τῶν Ἑλλήνων, ὅτι θὰ τηρήσῃ οὐδετερότητα, ὅτι δὲ μόνον συμβιβασμὸν πρὸς εἰρήνην, συμφέροντα εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἦτο πρόθυμος νὰ ἀναλάβῃ.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ὅλως ἀπροσδοκήτως ἐκυκλοφόρησεν ἔγγραφον μεταξὺ τῶν ἐπαναστατῶν, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ Ἕλληνες ἐζήτουν τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Εἶχε δὲ συνταχθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν Ζακύνθου, συνεννοηθεῖσαν περὶ τούτου μὲ τὸν τότε μέγαν ἁρμοστὴν τῶν Ἰονίων νήσων Φρειδερῖ-

κον Ἄδαμ (ἡ ἐπιτροπὴ Ζακύνθου ἀποτελουμένη ἀπὸ τὸν Διονύσιον δὲ Ρώμαν, Παναγιώτην Θ. Στεφάνου ἰατρόν, καὶ Κωνστ. Δραγώναν καὶ ἐγκαθιδρυμένη ὑπὸ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας ἐνήργει δραστηρίως ὑπὲρ τῆς Ἐπαναστάσεως), καὶ ἀπεστάλη εἰς τὴν Πελοπόννησον κατὰ Ἰούνιον λήγοντα τοῦ 1825, εἰς δύο δὲ ἀντίγραφα ἵνα ὑπογραφῇ τὸ μὲν ἕνα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Κολοκοτρώνη, τὸ δὲ ἄλλο ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μιαούλη.

Ἀλλ' ἡ αἴτησις αὕτη τῆς ἀγγλικῆς προστασίας παρήγαγε μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων θόρυβον μέγαν, τοσούτῳ δὲ μᾶλλον, καθόσον ἐγίνοντο ταυτόχρονοι ἐνέργειαι ὅπως ἀναγορευθῇ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ γάλλου δουκὸς τῆς Αὐρηλίας δοὺξ τοῦ Νεμούρ. Ἐντεῦθεν προέκυψε ζήτημα ἐσωτερικὸν ὀξύτατον καὶ ἐσχηματίσθησαν δύο φατρίαι, ἡ γαλλίζουσα καὶ ἡ ἀγγλίζουσα.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ἐξενίκησαν οἱ ὑπὲρ τῆς ἀγγλικῆς προστασίας. Καὶ τὸ σχέδιον τῆς αἰτήσεως ὑπεγράφη εἰς δύο ἰδιαίτερα, τοῦ ἰδίου δὲ περιεχομένου, κείμενα. Ἐκ τούτων τὸ ἕνα ἔφερε πρώτην τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ μετ' αὐτὴν τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἐπισήμων Πελοποννησίων, τὸ δὲ ἄλλο τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Μιαούλη πρώτην καὶ μετ' αὐτὴν τῶν νησιωτῶν καὶ τῶν Στερεοελλαδιτῶν, ἂν καὶ ὄχι ὅλων. Ταυτοχρόνως ὅμως ὑπεγράφησαν καὶ ἄλλα ἀντίγραφα καὶ τῶν δύο τούτων, ἐκ τῶν ὁποίων δύο μὲν ἐστάλησαν διὰ τοῦ Ἀμιλτων πρὸς τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας εἰς Κωνσταντινούπολιν, δύο δὲ διὰ τοῦ Σπ. Τρικούπη εἰς Κέρκυραν πρὸς τὸν μέγαν ἁρμοστὴν Ἄδαμ.

Δύο τέλος ἀντίγραφα ἐδόθησαν εἰς τὸν Δημήτριον Μιαούλην, τὸν υἱὸν τοῦ ναυάρχου, ἵνα τὰ ἐπιδώσῃ ὁ ἴδιος εἰς τὸν Κάνιγγ εἰς Λονδῖνον, ὅπου καὶ ἐταξείδευσε μὲ τὸ βρίκιόν του, τὸν Κίμωνα.

Ἀκριβῶς δὲ περὶ τῆς ἀποστολῆς ταύτης τοῦ Δημ. Μιαούλη ἔχομεν νὰ εἴπωμεν λεπτομερείας περιέργους καὶ ἀγνώστους. Περιέχονται εἰς δύο γράμματά του, τῶν ὁποίων ἀντίγραφα ὑπάρχουν εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐκ τούτων τὸ ἕνα χρονολογεῖται ἀπὸ 11 Ὀκτω-

βρίου (μὲ προσθήκην ἀπὸ 13 Ὀκτωβρίου), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ 22 Ὀκτωβρίου 1825. Ἀπευθύνονται δὲ καὶ τὰ δύο πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν Ζακύνθου.

Ὡς ἐκ τῆς νηνεμίας, γράφει εἰς τὸ πρῶτόν του γράμμα ὁ Δημ. Μιαούλης, ἐπεριμέναμεν ὀκτὼ ἡμέρας εἰς τὸ Γιβραλτάρ. Κατόπιν τὸ διήλθομεν. Εὑρήκαμεν ὅμως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἐναντίους ἀνέμους. Καὶ τέλος εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Πόρτσμουθ εἰς τὰς 3 τρέχοντος (Ὀκτωβρίου).

Ἐζήτησα δὲ ἀμέσως νὰ ἀποβιβασθῶ. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ ἡ ἄδεια ἐκ Λονδίνου, ἡ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητος ὄχι μόνον διὰ τὰ ξένα, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὰ τὰ ἀγγλικὰ πλοῖα, τὰ προερχόμενα ἐξ Ἀνατολῆς. Ἦλθε τέλος ἡ ἄδεια εἰς τὰς 5 καὶ ἀπεβιβάσθημεν μὲ τὸν κ. Ὄμφριν,[1] τὸν συνταξειδιώτην μου. Ἕως ὅτου δὲ ἑτοιμασθῇ ἡ ἄμαξα, (μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ἐταξείδευα εἰς Λονδῖνον) ἐκρίναμεν καλὸν νὰ μεταβῶμεν ὅπως χαιρετίσωμεν τὸν ναύαρχον, τοῦ ὁποίου τὰ γραφεῖα ἦσαν ἐκεῖ πλησίον.

Εἰς τὸν δρόμον συνηντήσαμεν τὸν γραμματέα του, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐχαιρέτισεν εὐγενέστατα καὶ μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ «Ἀλμιράλιος» ἦτο μακρὰν εἰς ἕνα χωρίον. Διὰ τοῦτο ἀφοῦ τὸν ἀπεχαιρετίσαμεν, ἐπροχωρήσαμεν ἐκεῖ ὅπου ἡ ἄμαξα ἦτον ἕτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν. Ἀμέσως ὅμως ἔφθασεν ἄνθρωπος τοῦ γραμματέως, ἐρωτῶν ἂν ἐσκεπτόμην νὰ χαιρετίσω διὰ κανονιοβολισμῶν. Ἀπηντήσαμεν ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἐχαιρετούσαμεν, ἂν ἐγνωρίζαμεν ὅτι καὶ ὁ ναύαρχος θὰ μᾶς ἀντεχαιρέτιζεν. Ἀφῆκα τέλος παραγγελίαν εἰς ἕνα μεσίτην, ὁ ὁποῖος μᾶς προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του, νὰ εἰδοποιήσῃ εἰς τὸ πλοῖον νὰ χαιρετίσουν, ἂν πρόκειται καὶ ὁ ναύαρχος νὰ ἀντιχαιρετίσῃ, ἀφῆκα δὲ καὶ ἔγγραφον διατα-

[1] Νοεῖ τὸν ἄγγλον Humphries, διατρίψαντα ἐν Ἑλλάδι τότε, περὶ τοῦ ὁποίου κάμνει πολλάκις λόγον ὁ Stanhope, δημοσιεύει δὲ καὶ γράμματά του (βλ. Greece in 1823 and 1824.... a new edition containing numerous supplementary papers illustrative of the state of Greece in 1825 by honorable colonel Leicester Stanhope Λονδῖνον 1825 σελ. 95, 127, 130, 428 κ.ἑ. 451 κ.ἑ. 484 κ.ἑ.

γὴν εἰς τὸν ὑποναύαρχόν μου περὶ τούτου. Τί ἔγεινεν ὅμως ἀκόμη δὲν ἔμαθον.

Εἰς τὸ Λονδῖνον ἐφθάσαμεν τὴν πρωΐαν τῆς 6 Ὀκτωβρίου. Ἀμέσως δὲ ἠθελήσαμεν νὰ μάθωμεν ἂν εἶναι εἰς τὴν πόλιν ὁ «μινίστρος Κάνιγγ». Ἀλλ᾽ ὁ Παντολέων Γιάμαρης, ὁ ὁποῖος ἦτο προειδοποιημένος περὶ τῆς ἀφίξεώς μας, [1] ἦλθεν ἐν τῷ μεταξὺ εἰς ἐντάμωσίν μας καὶ μᾶς ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ Κάνιγγ διέτριβεν εἰς τὴν ἐξοχὴν ἕνεκα ἀδιαθεσίας κατὰ παραγγελίαν τῶν ἰατρῶν. Ἐγὼ τότε ἠθέλησα νὰ μεταβῶ πρὸς ἐντάμωσίν του. Ἀλλ᾽ οὔτε ὁ Γιάμαρης οὔτε ὁ Ὄμφριν συνήνεσαν. Ἐθεώρησαν μάλιστα ἄτοπον τὸ πρᾶγμα. Διότι ἔξω τῆς πόλεως οἱ ὑπουργοὶ δὲν διεξῆγον ὑποθέσεις.

Τότε ὁ Ὄμφριν ἀπέστειλεν ἐπιστολὴν ἀγγλιστὶ εἰς τὸ «ὀφίτσιον» (ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν), τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ γραμματεύς, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐλέγετο ὅτι εἶμαι ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, διὰ νὰ παραδώσω γράμματα εἰς τὰς ἰδίας χεῖρας τοῦ Κάνιγγ, παρεκάλουν δὲ νὰ ὁρισθῇ ἡμέρα συνεντεύξεως. Ὡρίσθη ἡ 2 μ. μ. ὥρα τῆς 8 Ὀκτωβρίου, ὁπότε ὁ γραμματεὺς μᾶς ὑπεδέχθη μὲ ὅλην τὴν εὐγένειαν.

Ἀφοῦ δὲ μᾶς ἐκάλεσε νὰ καθίσωμεν, ἠρώτησεν ἂν γνωρίζω γαλλικά. Ἀπεκρίθη ὁ Ὄμφριν ὅτι ὄχι, ὅτι δὲ μόνον ὀλίγα ἰταλικὰ ἤξευρον, χωρὶς ὅμως νὰ δύναμαι νὰ συνεννοηθῶ ἐπαρκῶς καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην. Ἐπειδὴ δὲ οὔτε ὁ Ὄμφριν ἐγνώριζεν ἰταλικά, εἶπεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη διερμηνέως, γνωρίζοντος τὴν ἀγγλικὴν καὶ τὴν ἑλληνικήν. Τότε ὁ γραμματεὺς κ. Πλάτας ἀπεκρίθη ὅτι ὑπῆρχε μὲν εἰς τὸ ὀφίτσιον κάποιος, μεταφράζων ἔγγραφα ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν εἰς τὸ ἀγγλικόν, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐδυσκολεύετο νὰ ὁμιλήσῃ ἑλληνιστί.

---

[1] Περὶ τοῦ Π. Γιάμαρη βλ. ἐπιστολὴν ἀπὸ 4 Ὀκτωβρίου 1825 ἐκ Λονδίνου πρὸς τὸν Ἀλέξιον καὶ ἀνεψιοὺς Στεφάνου εἰς Ζάκυνθον, ἀπαντητικὴν εἰς δύο ἐπιστολὰς αὐτῶν. Εἰς αὐτὴν ὁ Γιάμαρης εὐγνωμονῶν δηλοῖ ὅτι θὰ συνδράμῃ τὸν Δ. Μιαούλην μεταβαίνοντα εἰς Λονδῖνον (ἱστορ. ἀρχεῖον Δ. Ρώμα τόμ. 1 σελ. 706 κ.ἑ.).

Ὁ γραμματεὺς ἔπειτα μὲ ἠρώτησε διὰ τοῦ Ὄμφριν διατὶ ἦλθον εἰς Λονδῖνον. Ἀπήντησα ὅτι ἔχω ἐντολὴν νὰ παραδώσω εἰς τὰς χεῖρας τοῦ κ. Κάνιγγ ἔγγραφα, τὸν παρεκάλεσα δὲ νὰ μᾶς εἴπῃ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν ἐνταμώσω. Ἀπήντησεν ὅτι εἶναι ἀδιάθετος καὶ μένει εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅτι δὲ τὰ ἔγγραφα πρέπει νὰ ἐγχειρίσω εἰς αὐτὸν (τὸν γραμματέα), διότι δὲν συνηθίζεται νὰ συναντοῦν τὸν ὑπουργὸν εἰς τὴν ἐξοχὴν ἀπεσταλμένοι. Ἐγὼ τότε τοῦ ἐζήτησα συγγνώμην, διότι δὲν παραδίδω εἰς αὐτὸν τὰ ἔγγραφα, ὄχι ἐκ δυσπιστίας, ἀλλὰ διότι ἔχω ἐντολὴν νὰ τὰ ἐγχειρίσω εἰς τὸν ἴδιον Κάνιγγ. Ἀπήντησε τότε πάλιν ὁ Πλάτας ὅτι εἶναι ἄτοπον νὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐξοχήν, ἀφοῦ μάλιστα εἶναι πιθανὸν ὅτι δὲν θά με δεχθῇ ἐκεῖ.

Τὸν παρεκάλεσα τότε νὰ πληροφορήσῃ τὸν ὑπουργὸν περὶ τοῦ ἐρχομοῦ μου, καὶ νὰ προσθέσῃ ὅτι αἱ ὁδηγίαι μου εἶναι νὰ ἐγχειρίσω εἰς ἐκεῖνον τὰ ἔγγραφα. Ἂν δὲ ἀπαντήσῃ νὰ τὰ δώσω εἰς τὸν ἴδιον, δὲν θέλω δυσκολευθῆ.

Ὁ γραμματεὺς τότε μὲ ἠρώτησεν ἀπὸ ποίους εἶμαι ἀπεσταλμένος. Τοῦ ἀπήντησα ἀπὸ τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τὸν Μιαούλην. Μοῦ φαίνεται, παρετήρησεν, ὅτι ὁ ἕνας εἶναι στρατηγὸς τῆς ξηρᾶς καὶ ὁ ἄλλος ναύαρχος. Τοῦ ἀπεκρίθημεν καταφατικῶς Μᾶς ἠρώτησεν ἔπειτα ἂν γνωρίζω τὴν ὑπόθεσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται τὰ ἔγγραφα ἢ ἔχω ἐντολὴν μόνον νὰ τὰ φέρω. Ἀπήντησα ὅτι γνωρίζω. Τέλος μᾶς εἶπε νὰ μεταβῶμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον εἰς τὰς 3 μ. μ. τῆς 10 τοῦ μηνός.

Ἀλλ' εἰς τὰς 9 ἐσκέφθημεν νὰ γράψωμεν εἰς τὸν γραμματέα ἐρωτῶντες ἂν ἐπιτρέπῃ νὰ λάβωμεν ὡς διερμηνέα τὸν κ. Π. Γιάμαρην, γνωρίζοντα τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ἀγγλικήν. Μᾶς ἀπήντησε καταφατικῶς.

Εἰς τὰς 10 τέλος παρουσιάσθημεν μὲ τὸν κ. Γιάμαρην καὶ ἐτύχομεν εὐγενοῦς ὑποδοχῆς. Μᾶς ἀνέγνωσε δὲ ἐπιστολὴν τοῦ Κάνιγγ, λέγουσαν ὅτι δὲν συνηθίζεται νὰ μεταβαίνουν ἀπεσταλμένοι εἰς τὴν ἐξοχήν, ὅτι δὲ ὁ γραμματεὺς δύναται νὰ παραλάβῃ τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα ἔφερεν «ὁ καπετὰν Μιαούλης.»

Ἠγέρθην τότε ἀμέσως καὶ ἀνέγνωσα ὅσα θὰ ἔλεγον εἰς τὸν κ. Κάνιγγ, ἐνεχείρισα τὸ συστατικόν, τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσεν εἰς τὴν γαλλικὴν ὁ Γιάμαρης, καὶ παρέδωκα τὰ ἐσφραγισμένα ἔγγραφα. Μετὰ ταῦτα ὁ Πλάτας μὲ ἠρώτησε ποῦ θὰ μὲ ζητήσῃ, ἂν γίνῃ ἀνάγκη νὰ μὲ καλέσῃ. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι κατοικῶ εἰς «λοκάνταν», ὅτι ζητῶ σπίτι, καὶ ὅτι δύναται νὰ ἀποταθῇ πρὸς τὸν Γιάμαρην.

Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Δ. Μιαούλη τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1825. Εἰς αὐτὴν ὅμως ἔκαμε προσθήκην ἀπὸ 13 Ὀκτωβρίου. Εἰς ταύτην δὲ πρῶτον μὲν ἀναφέρει ὅτι τὸ πλοῖον του ὁ Κίμων ἐταξείδευσεν ἀπὸ Πόρτσμουθ εἰς Λονδῖνον χωρὶς νὰ χαιρετίσῃ καὶ νὰ χαιρετισθῇ, διότι ὡς ἐκ τῆς πυκνῆς ὁμίχλης δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ σταλῇ λέμβος εἰς αὐτὸ πρὸς εἰδοποίησιν. Κατόπιν δὲ ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀποστολῆς του.

Αἱ ἐφημερίδες, λέγει, πρὸ μηνὸς περίπου, ὡμίλησαν περὶ αὐτῆς. Πρὸ καιροῦ ἐπίσης ἔφθασαν καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς Πελοποννήσου,[1] τὰ σταλέντα διὰ Κερκύρας καὶ διὰ τοῦ Ἄδαμ πρὸς τὸν Κάνιγγ. Ἰταλικαὶ δὲ καὶ αὐστριακαὶ ἐφημερίδες ἔγραψαν ὅτι οἱ Ἕλληνες ζητοῦν τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἀγγλίας καὶ περιμένουν νὰ ἰδοῦν τί θὰ ἀποφασίσῃ ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις. Αὕτη ὅμως ἐκήρυξεν οὐδετερότητα. Καὶ ταυτοχρόνως ἀπηγόρευσε τὴν ἐξαγωγὴν εἰς Ἑλλάδα πολεμεφοδίων καὶ τροφῶν. Ἐδημοσίευσεν ἀκόμη ὅτι θὰ δημεύσῃ τὴν περιουσίαν τῶν μεταβαινόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπως πολεμήσουν. Τὰ μέτρα ταῦτα συνετέλεσαν ὥστε νὰ πέσουν αἱ μετοχαὶ τοῦ δανείου. Ἀλλ' ἐπειδὴ συνεφωνήθη νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Κόχραν, ὑψώθησαν καὶ πάλιν αἱ μετοχαί. Ἀλλ' ὁ ἐρχομὸς τοῦ Κόχραν ἔπρεπε νὰ τηρηθῇ μυστικός. Διὰ λόγους ὅμως κερδοσκοπικοὺς τοῦ δανείου ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς ἐφημερίδας. Τότε δὲ οἱ Ἄγγλοι ἔμποροι τῆς Κωνσταντινουπόλεως παρεπονέθησαν, προβλέποντες καταστροφὴν τῶν συμφερόντων των.

[1] Ἀναμφιβόλως ἐννοεῖ τὰ διὰ τοῦ Τρικούπη εἰς τὸν Ἄδαμ σταλέντα ἀντίγραφα, τὰ ὑπογραφέντα εἰς τὸ Ναύπλιον.

Ὁ Δημ. Μιαούλης ὁμιλεῖ κατόπιν περὶ τῶν ὅρων, κατὰ τοὺς ὁποίους θὰ κατήρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Κόχραν, γνωστῶν εἰς ἡμᾶς καὶ ἐξ ἄλλων συγχρόνων εἰδήσεων, καθὼς καὶ περὶ τῆς παραγγελίας 6 ἀτμοκινήτων, διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἐδαπανῶντο 150.000 λίραι ἐκ τοῦ δανείου, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ ζήτημα τῆς εὑρέσεως βασιλέως.

Ἡ ἐδῶ ἐπιτροπή, λέγει (ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὸν Ἰω. Ζαΐμην, Ἰω. Ὀρλάνδον καὶ Ἀνδρ. Λουριώτην, καθὼς καὶ τὸν Γ. Σπανιολάκην, τὸν μετὰ τούτους ἀποσταλέντα), ἐζήτησεν, ἀλλὰ μάτην, κατὰ τὰς ἐξ Ἑλλάδος ὁδηγίας της, βασιλέα ἐξ Ἀγγλίας, ἐνήργει δὲ τελευταῖον διὰ τοῦ γαμβροῦ τοῦ βασιλέως. Ἀλλ' αἱ ἐνέργειαί της δὲν εἶχον ἕως τότε λήξει εἰς ὁριστικὸν ἀποτέλεσμα.

Ἀφοῦ δὲ ὁ Κάνιγγ ἔλαβε τὸ γράμμα τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τῶν Πελοποννησίων, ἐκάλεσε τὴν ἐπιτροπὴν καὶ τὴν ἠρώτησε, ἂν εἶχεν εἴδησιν περὶ τῆς ὑποθέσεως, περὶ τῆς ὁποίας γράφει ὁ Κολοκοτρώνης. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπήντησεν ὅτι εἶχεν, καὶ ὅτι ἐστέλλετο ὁ υἱὸς τοῦ Μιαούλη ἐπίτηδες διὰ νὰ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτῆς. Ὁ Κάνιγγ τότε εἶπεν ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβουν οἱ Ἕλληνες Ἄγγλον βασιλέα. Διότι κατὰ τὰς συνθήκας τῆς Ἀγγλίας μὲ τὰς ἄλλας δυνάμεις, τὰς συναφθείσας μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναπολέοντος, κανένα ἔθνος δὲν δικαιοῦται νὰ ἐπεκταθῇ. Ἂν δὲ γίνῃ δεκτὴ ἡ αἴτησις τῶν Ἑλλήνων, θὰ βλαφθῇ μᾶλλον παρὰ θὰ ὠφεληθῇ ἡ Ἑλλάς. Ἡ ἐπιτροπὴ τότε παρετήρησεν ὅτι δὲν εἶναι καὶ τόσον ἀθλία ἡ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ὅσον νομίζεται, ὅτι δὲ ὁ Ἰβραὴμ θὰ ἐξοντωθῇ. Ἀλλ' ἡ δυστυχία αὐτῆς δὲν εἶναι ὁ Ἰβραήμ, προσέθηκεν ἡ ἐπιτροπή, ὅσον ἡ ἀνικανότης της νὰ διοικηθῇ μόνη της χωρὶς βασιλέα. Τὸ ἐνόησαν δὲ οἱ Ἕλληνες καὶ φρονοῦν ὅτι συμφέρει εἰς αὐτοὺς νὰ ζητήσουν Ἄγγλον βασιλέα, χωρὶς ὅμως νὰ φαίνεται ὅτι μετέχει ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις τῆς διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος. Εἰς ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Κάνιγγ ὅτι καὶ βασιλέα δὲν ἠμποροῦμεν νὰ δώσωμεν, διότι θὰ ἔχωμεν ἀντίδρασιν τῶν ἄλλων ἐθνῶν διὰ πλαγίων μέσων, ὅπότε θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ τὸν ὑποστηρίξωμεν φανερά, καὶ τότε θὰ προέλθῃ πόλεμος μεταξὺ

ἡμῶν καὶ τῶν δυνάμεων, ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι περιληπτικῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ γράμματος τοῦ Δ. Μιαούλη τῆς 11 καὶ 13 Ὀκτωβρίου.

Εἰς δὲ τὸ ἄλλο, τῆς 22 Ὀκτωβρίου, ὁ υἱὸς Μιαούλης ἀναφέρει ὅτι ὁ Πλάτας τοῦ ἔστειλε γράμμα, χαιρετιστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνέκλεισεν ἐσφραγισμένην ἐπιστολὴν τοῦ Κάνιγγ, ἀπαντητικὴν εἰς τὰ ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἔφερεν ἐξ Ἑλλάδος. Τί δὲ περιεῖχεν ἡ ἀπάντησις αὕτη δὲν ἠξευρεν. Ὁ Δ. Μιαούλης προσθέτει ἀκόμη ὅτι μετὰ 4 ἡμέρας θὰ ἀνεχώρει διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὸ ὁποῖον πράγματι καὶ ἔκαμεν.

Εἶναι πράγματι ἄξιαι ἰδιαιτέρας μνείας αἱ δυσκολίαι, τὰς ὁποίας ὁ Δημ. Μιαούλης συνήντησε κατὰ τὴν ἀποστολήν του ταύτην καὶ αἱ κακοτυχίαι, τὰς ὁποίας ψυχρῶς, ἀπαθῶς καὶ χρονογραφικῶς ἀναφέρει εἰς τὰ δύο του ταῦτα γράμματα πρὸς τὴν ἐπιτροπην Ζακύνθου. Εἰς τὸ Γιβραλτὰρ ἐπερίμενεν ὀκτὼ ἡμέαρς ὡς ἐκ τῆς νηνεμίας. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν συνήντησε τρικυμίας. Εἰς τὸ Πόρτσμουθ ἔπειτα ἕνεκα τῆς ὁμίχλης τὸ βρίκιόν του ὁ Κίμων δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ τὴν διαταγὴν ἵνα χαιρετίσῃ, δὲν εὗρε δὲ καὶ τὸν ναύαρχον, ἀπουσιάζοντα.

Εὐτυχέστερος δὲν ἐστάθη εἰς τὸ Λονδῖνον. Καὶ ἐδῶ δὲν κατώρθωσε νὰ ἰδῇ τὸν Κάνιγγ, ἀπουσιάζοντα καὶ τοῦτον εἰς τὴν ἐξοχὴν ἕνεκα ἀδιαθεσίας, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ δώσῃ εἰς τὰς ἰδίας του χεῖρας τὰ γράμματα τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Μιαούλη, ὅπως εἶχε παραγγελίαν. Εἴδομεν δὲ ὅτι καὶ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν γραμματέα τοῦ Κάνιγγ ἐδυσκολεύθη.

Ὅλαι ὅμως αὗται αἱ δυσκολίαι καὶ αἱ ἀτυχίαι, συνήθεις εἰς τὸν βίον καὶ τῶν ἐπισήμων καὶ τῶν ἀσήμων ἀνθρώπων, δὲν ἔχουν καὶ σημασίαν πολλάκις, ἂν καὶ κάποτε ματαιώνουν ἐπιτυχίας προβλεπομένας ὡς βεβαίας. Σημασίαν ἀξίαν λόγου εἶχε τὸ ὅτι ἡ ἀποστολή του δὲν ἔφερε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Διότι ἡ Ἀγγλία, ἡ ὁποία δεξιώτατα ὑπεκίνησε τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς προστασίας διὰ τοῦ Ἄδαμ, τὴν ἀπέκρουσε, γενομένην.

Ἀλλ' ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ εἴπωμεν ἐξ ἀφορμῆς τῶν δύο τούτων γραμμάτων τοῦ Δημ. Μιαούλη, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον εἴδομεν ἀνωτέρω, ὅτι τόσον ἡ Ἀγγλία ὅσον καὶ ἡ Ἑλλὰς (ἡ ἐπίσημος Ἑλλάς), κινοῦσαι τὸ ζήτημα τῆς προστασίας, δὲν ἐπερίμεναν, οὐδὲ ἤθελαν, οὐδὲ διενοοῦντο νὰ τὸ ἐπιτύχωσιν.

Καὶ πρῶτον ἡ Ἀγγλία ἐγνώριζεν ὅτι ἂν ἐδέχετο τὴν προστασίαν, θὰ ἐξήγειρεν ἐναντίον της ὅλας τὰς ἠπειρωτικὰς δυνάμεις καὶ θὰ προεκάλει εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Ἂν δὲ δὲν ἐδέχετο τὴν προστασίαν καὶ ἐξηκολούθει νὰ μένῃ οὐδετέρα μετὰ τὴν ἐπιδοθεῖσαν αἴτησιν, ὅπως καὶ ἔκαμεν, θὰ ηὔξανε τὸ γόητρόν της καὶ θὰ ἀπέβαινεν ὁ διαιτητὴς τῶν φατριῶν καὶ τῶν δυνάμεων. Ἀλλὰ διὰ τῆς αἰτήσεως τῆς προστασίας ἡ Ἀγγλία ἐνόμιζεν ὅτι θὰ κατορθώσῃ ὥστε νὰ μὴ ἔχουν πλέον ἡ Ρωσία καὶ ἡ Γαλλία πλεονεκτικὴν θέσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὸ ἐπέτυχεν. Διότι οὕτω ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀνέτρεψε τὰς ἐνεργείας τῶν Γάλλων ὑπὲρ τοῦ δουκὸς τοῦ Νεμούρ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐσταμάτα πᾶν κίνημα τῆς Ρωσίας, τῆς ὁποίας ἐφοβεῖτο πάντοτε τὴν μονομερῆ ἐπέμβασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ζήτημα πάλιν τῆς ἀγγλικῆς προστασίας ἐξετάζοντες ἀπὸ Ἑλληνικῆς ἀπόψεως, πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς τὸ μόνον ἐνδεικνυόμενον τότε ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Καὶ πρέπει νὰ ἀναλογισθῶμεν τὴν θέσιν τῆς Ἑλλάδος τὸ 1825 διὰ νὰ τὸ ἐκτιμήσωμεν ἀκριβῶς. Πράγματι κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ 1825 ὁ ἀστὴρ τῆς ἐπαναστάσεως, λέγει καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος, ἤρχισε νὰ ὠχριᾷ. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διαπεραίωσιν τοῦ Ἰβραήμ εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἡ ὁποία, ὁλόκληρος σχεδόν, περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχήν του. Τὸ δὲ Ναύπλιον, τὸ ὁποῖον μόνον σχεδὸν ἦτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, παρεῖχε θέαμα φρικτόν. Χιλιάδες προσφύγων, παλαίοντες πρὸς στερήσεις καὶ πρὸς τὴν πεῖναν, συνεσωρεύθησαν ἐντὸς τῶν 400, σχεδὸν ἑτοιμορρόπων, οἰκιῶν του. Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑκάστην προσήρχοντο νέοι φυγάδες, ὄχι δὲ μόνον ἐκ Πελοποννήσου, ἀλλὰ καὶ ἐκ Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἐν τούτοις κανεὶς δὲν ἐγνώ-

ριζε νὰ δώσῃ γνώμην πῶς θὰ σωθῇ ἡ χώρα καὶ πῶς θὰ παραταθῇ ἡ ἀντίστασις.

Ἀλλ' ὁ Μαυροκορδᾶτος, ὁ ὁποῖος ἠκούετο πάντοτε, κατέπεισε τὴν κυβέρνησιν νὰ ἀποδεχθῇ τὴν πρότασιν τῆς ἐπιτροπῆς Ζακύνθου καὶ συνέστησεν ὁλοψύχως τὸ τολμηρὸν τοῦτο διάβημα. Καὶ ἐπερίμενε μὲν ὅτι ἡ πρότασις δὲν θὰ γίνῃ δεκτή, δὲν ἀμφέβαλλεν ὅμως ὅτι διὰ τῆς αἰτήσεως τῆς ἀγγλικῆς προστασίας αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δυνάμεων θὰ μετεβάλλοντο. Δὲν ἀμφέβαλλεν ἀκόμη ὅτι ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆς καὶ ὁ Ἰβραὴμ θὰ ἀνησύχουν φοβούμενοι μήπως ἡ ὅλη ὑπόθεσις τῆς ἐπαναστάσεως ἔχει συμφωνηθῇ μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες, περιμένοντες τὴν ἀγγλικὴν βοήθειαν, θὰ ἐνεκαρτέρουν ἐπί τινας ἀκόμη μῆνας, μέχρις ὅτου ἔλθουν τὰ χρήματα τοῦ δευτέρου δανείου, ἐπέλθῃ δὲ ὁ χειμών, ὁπότε ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποβῶσιν εὐνοϊκώτεροι αἱ περιστάσεις ἢ νὰ γίνῃ καὶ κανένα σωτήριον θαῦμα!

Δι' ὅλους τούτους τοὺς λόγους ἡ αἴτησις τῆς ἀγγλικῆς προστασίας εἶναι ἀπὸ τὰ πολιτικὰ ἐκεῖνα διαβήματα, τὰ ὁποῖα ὑποδεικνύουν αἱ συνθῆκαι καθόλου, ὡς τὰ μόνα σωστικά.

Π. Μ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ